

אלא הוא גוף שלם בפני עצמו, וכאילו קנה שני גופים נפרדים, ולכן נחשב 'מקנת כסף' (רש"י, ע"פ חתם סופר).

יְלֵדָה וְאַחַר כֶּךָ הַטְּבִילָה, שאף שכשנולד לאמו היא היתה גויה וממילא גם הוא נחשב גוי לכל דבר, מכל מקום צריך למולו, כי מצוה על אדון למול את עבדו אף ללא גרות (חזו"א בגליונות לחי רבינו חיים הלוי מילה א, ז).

בְּלוֹקַח שִׁפְחָה לְעִבְרָה, ואפילו מיישראל. ואף אם אמו טבלה והיא טמאה, אינו נימול לשמונה, כי העבד עצמו אינו חייב במילה, אלא זו מצוה על האדון למולו, ובמצוה זו נאמר 'לכם', ללמד שהוא נימול רק באופן שהוא דומה לכם, וכיון שאין האם שלו אינו דומה לכם (רש"י, ע"פ זכרון שמואל [רוזובסקי] מכתב יא, וראה שם שהוכיח בדעת הרמב"ם ועוד ראשונים שהעבד חייב במילת עצמו).

אֵלָא לְמָאן דְאַמְר קִנְיַן פְּרוּת קִנְיַן הַגּוֹף דְּמֵי מַאי אַבָּא לְמִימְרָה, ולעיל ב'לקח זה שפחה וזה עוברת' לא הקשתה הגמ' כן, לפי ששם כבר התעברה וכאילו העבד כבר היה בעולם, ודינו כקונה פירות שדה שאין לו קנין בשדה, לא כן בקונה שפחה לעוברת כיון שעדיין לא התעברה אלא עתידה להתעבר, יש לו זכות בשפחה לענין עוברת למאן דאמר קנין פירות קנין הגוף דמי (שפת אמת).

בְּלוֹקַח שִׁפְחָה עַל מִנַּת שְׂלָא לְהַטְּבִילָה, שרוב משרשיא סובר שכוין שאינה חייבת במצוות הוא חיסרון ב'מול לכם' שאינו דומה לכם, ולכן נימול לאחד (ע"פ רש"י ו"ט י"ד רסז, א). או שמאחר ומחמת התנאי אינו יכול להטבילה על כרחו, נחשב לשיוור בקנין ואינה שלו לגמרי, והוא חסרון ב'לכם' שאינו דומה לכם, ושוב אין צורך בתירוצו של רבי ירמיה שמדובר שלקח שפחה לעוברת (ע"פ ריטב"א המיוחס לר"ן; וריטב"א בפי ראשון). או שרוב משרשיא מוסיף על תירוצו של רבי ירמיה, שמדובר בלוקח שפחה לעוברת, וגם התנה עמה שלא יטבילנה, שבאופן זה יש שתי חסרונות, שאין לה אלא קנין פירות, ושאינו יכול להטבילה, אבל בלוקח שפחה והתעברה אצלו, כיון שיש לו בה קנין גמור, אפילו אם התנה עמה שלא יטבילנה נימול לשמונה (ריטב"א בפי שני).

כֹּל שִׁשְׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּאֵדָם אֵינוֹ נִפְלָל, ובגמ' להלן (קלו, א) מבואר שרובן חולקים על רשב"ג. ובביאור מחלוקתם ראה מה שכתבנו שם ד"ה מ'.

שְׁנֵי אֲמָר מִחֲלִינְיָ עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת, שכיון ששניהם זכרות אין להסתפק מי מהם עיקר, ושניהם דוחים את השבת מסברא, או כיון שאמר הכתוב 'כל זכר' (בראשית יז, יב), משמע לדבות מילת שתי ערלות (לשון הזהב, לעיל ע"א).

וְחָד אֲמָר אֵין מְחַלְלִין, הטעם שאין מילת יוצא דופן דוחה שבת, מבואר בגמ' (נדה מ, א) שנתמנע מפרשת 'אשה כי תזריע' וגו' (ויקרא יב, ב) בה נאמר הפסוק 'וביום השמיני מול', שדרשו חכמים 'עד שתלד ממקום שהיא מזרעת'. והטעם שמילת מי שיש לו שתי ערלות אינה דוחה שבת, אם 'שתי ערלות' הכוונה שני עורות זה על זה, הטעם הוא משום שאמר הכתוב 'ימול בשר ערלתו', ומשמע שרק מילת ערלה אחת דוחה שבת (שפת אמת בפי ראשון, וראה מדרש הגדול ויקרא יב, ג). ואם הכוונה שני גידים, הטעם שאין מילתם דוחה שבת, משום שחובתו לכרות את שניהם הוא רק מחמת הספק שאיננו יודעים איזה גיד הוא העיקר (מאירי, וראה משנ"ב שלא, יח).

לְקַח שִׁפְחָה מִעִבְרַת וְאַחַר כֶּךָ יְלֵדָה, זהו מקנת כסף הנמול לשמונה, שאין אומרים 'עובר ירך אמו' וכשקונה את האם נחשב שקונה גוף אחד, וכאשר נולד לאחר שקנאה יחשב לילד בית,

וְחָד אֲמָר אֵין מְחַלְלִין, הטעם שאין מילת יוצא דופן דוחה שבת, מבואר בגמ' (נדה מ, א) שנתמנע מפרשת 'אשה כי תזריע' וגו' (ויקרא יב, ב) בה נאמר הפסוק 'וביום השמיני מול', שדרשו חכמים 'עד שתלד ממקום שהיא מזרעת'. והטעם שמילת מי שיש לו שתי ערלות אינה דוחה שבת, אם 'שתי ערלות' הכוונה שני עורות זה על זה, הטעם הוא משום שאמר הכתוב 'ימול בשר ערלתו', ומשמע שרק מילת ערלה אחת דוחה שבת (שפת אמת בפי ראשון, וראה מדרש הגדול ויקרא יב, ג). ואם הכוונה שני גידים, הטעם שאין מילתם דוחה שבת, משום שחובתו לכרות את שניהם הוא רק מחמת הספק שאיננו יודעים איזה גיד הוא העיקר (מאירי, וראה משנ"ב שלא, יח).

אֲבָל לְשִׁמְנָה וְדָאֵי מְחַלְלִין לָיה, וטעם מי שסובר שאף על פי כן אין מחללים עליו את השבת, משום שהמקור לכך שמילה דוחה שבת הוא בפרשת 'אשה כי תזריע' שבה נאמר ההיקש של מילה לטומאת לידה. וכוונת אב"י שאמר 'דורות הראשונים יוכיחו', שמי שאין אמו טמאה לידה, אף שהתמנע מהציווי שנאמר למשה ולכך אין מילתו דוחה שבת, אך הוא בכלל הציווי שהצטווה אברהם, ולכן נימול לשמונה. ורב אסי דוחה ש'ניתנה תורה ונתחדשה הלכה', כלומר, שאין ללמוד מהציווי שהצטווה אברהם (חי רבינו חיים הלוי מילה א, ז).

■ להלכה, יוצא דופן ומי שיש לו שתי ערלות, אע"פ שנימולים בשמיני, אין מילתן דוחה שבת (שו"ע י"ד רסו, ק; או"ח שלא, ה ומשנ"ב מהדו' דרשו שם הע' 17).

וְיֵשׁ יְלִיד בֵּית שְׁנֵי מְחַלְלִין וְכֹו', וְיֵשׁ מְקַנְת כֶּסֶף שְׁנֵי מְחַלְלִין, ומילת עבדים בשמיני אף היא דוחה שבת (רמב"ם מילה א, י; ש"ך י"ד רסז, ו; בדעת הטור), שכל מילה בשמיני נחשבת 'מילה בזמנה' ודוחה שבת (כסף משנה שם). חוץ למילד בית שלא טבלה אמו עד שילדה, שאף על פי שנימול לשמונה, אינה דוחה שבת (רמב"ם שם), שספק אם הלכה כרב חמא שנימול מיד, ולצד זה מילה בשמיני בשבת נחשבת 'מילה שאינה בזמנה' שאינה דוחה שבת (ר"ן, ראב"ד שם. וראה ב"י שם, ב, ביאור אחר). ויש סובר, שאף מילה זו דוחה שבת (ראב"ד שם). ויש סובר, שדוקא מילת ישראל דוחה שבת, אבל מילת עבדים אינה דוחה שבת (דרישה וש"ך שם, בשם רבנו ירוחם). ■ להלכה, מילת עבדים בשמיני דוחה שבת, מלבד יליד בית שלא טבלה אמו עד שילדה, שאינה דוחה שבת (כדעת הרמב"ם [שו"ע י"ד רסז, ב]).

לְקַח שִׁפְחָה מִעִבְרַת וְאַחַר כֶּךָ יְלֵדָה, זהו מקנת כסף הנמול לשמונה, שאין אומרים 'עובר ירך אמו' וכשקונה את האם נחשב שקונה גוף אחד, וכאשר נולד לאחר שקנאה יחשב לילד בית,